

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Pidämme esityksen ja koko hankkeen tavoitteita pääosin hyvinä. Prosessien sujuvuus, yhdenmukaisuus ja selkeys ovat tärkeitä ja hyödyttävät kaikkia toimijoita. Yhden luukun malli voi tehostaa ympäristötavoitteiden saavuttamista ja yleisten etujen turvaamista sen lisäksi, että se selkeyttää luvitusta ja prosesseja. Lakiesityksen yleisperusteluissa korostuvat hanketoimijoiden lisäpalveleminen ja prosessien nopeuttaminen, ja ympäristön hyvän tilan turvaaminen ja luonnonsuojelullisten tavoitteiden saavuttaminen jäävät paikoin toisarvoisiksi.

Esityksen myötä hankkeista tulee suurempia, monimutkaisempia ja erityisesti ulkopuolisille osallisille vaikeampia sisäistä. Monimutkaistumisen vuoksi on tärkeää kirjata perusteluihin myös, ettei luvituksen nopeutta tai tiettyyn päivään mennessä valmistumista voi lailla varmistaa tavoiteaikojen asettamisesta huolimatta.

Vaihtoehtoisten toteutussuunnitelmien, lievennyshierarkian ja varovaisuusperiaatteen noudattamisen tulee olla vastaisuudessakin keskeisiä periaatteita ympäristöä ja hankkeita koskevassa suunnittelussa ja luvituksessa. Yleisperusteluihin olisi mielestämme tärkeää lisätä lievennyshierarkian noudattamisen ja erityisesti oikean aluevalinnan tärkeys.

Prosessissa ja perusteluissa pitäisi korostaa sitä, ettei muutos saa johtaa tilanteeseen, jossa lupaviranomaisen rooli hämärtyy. Yleisten etujen toteutumisen valvontaa ja lupaprosessin puolueettomuutta ei saa vaarantaa, eikä lisätä viranomaiselle uusia tehtäviä, kuten lupahankkeiden koordinoimista, kuten nyt esitetään. Lupahakemusten koordinoimista, sisällöstä, tarvittavista selvityksistä ja niiden laadusta vastaavat myös tulevaisuudessa luvan hakijat.

1 luku Yleiset säännökset

2 §:n sanamuodon perusteella lupa- ja valvontaviranomainen koordinoisi osaltaan hankekokonaisuutta. Mielestämme tämä hämärtää lupaviranomaisen roolia. Lupaviranomainen voi neuvoa, mutta hankkeen koordinointi ei voi kuulua puolueettomalle ympäristöviranomaiselle.

2 luku Yhteispisteviranomainen

-

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

-

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

-

5 luku Yhteiskäsittely

-

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

44 a § Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen

Esitetyistä vaihtoehdoista vain vaihtoehto 1 on vaihtoehtoa 2 parempi ja toteutuskelpoisempi. Vaihtoehdossa 2 YVA-prosessi olisi vain näennäinen ja merkityksetön. Käytännössä hankkeen toteutustavasta olisi vaihtoehdossa 2 jo päätetty, ja YVAssa vain todettaisiin vaikutukset eikä prosessia tulisi muuttamaan YVAN perusteella. Tämä olisi koko YVAN tarkoituksen vastaista.

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

35 §. Natura-lausunnon osalta jää epäselväksi, miten varmistetaan, että lausunto tulee kaikissa tapauksissa riippumattomalta yleistä etua valvovalta ympäristöviranomaiselta.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

22a §. Esitetyistä vaihtoehdoista vaihtoehto 1. on huomattavasti parempi kuin vaihtoehto 2

36 §:n muutos mahdollistaisi YVA-menettelyn ohittamisen valtioneuvoston päätöksellä. Mielestämme tällaista muutosta ei voi tehdä, koska se mahdollistaisi tärkeän ympäristönsuojelullisen elementin ohittamisen poliittisella päätöksellä. Ohituskaista heikentäisi myös suomalaisten luottamusta viranomaisiin ja hankkeita koskevaan päätöksentekoon.

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

Pidämme esityksen ja koko hankkeen tavoitteita pääosin hyvinä. Prosessien sujuvuus, yhdenmukaisuus ja selkeys ovat tärkeitä ja hyödyttävät kaikkia toimijoita. Yhden luukun malli voi tehostaa ympäristötavoitteiden saavuttamista ja yleisten etujen turvaamista sen lisäksi, että se selkeyttää luvitusta ja prosesseja.

Vaihtoehtoisten toteutussuunnitelmien, lievennyshierarkian ja varovaisuusperiaatteen noudattamisen tulee olla vastaisuudessakin keskeisiä periaatteita ympäristöä ja hankkeita koskevassa suunnittelussa ja luvituksessa.

Yleisten etujen toteutumisen valvontaa ja lupaprosessin puolueettomuutta ei saa vaarantaa, eikä lisätä viranomaiselle uusia esimerkiksi prosessien koordinointiin liittyviä tehtäviä. On toimijan, ei viranomaisen, vastuussa selvittää etukäteen, mitä lupia ja minkälaisia selvityksiä hankkeisiin tarvitaan, ja miten ne toteutetaan.

Esitys ja aluehallinnon uudistus muuttavat käytäntöjä nykyisestä huomattavasti. Pidämme ilmeisenä, että muutokset aiheuttavat aluksi lupakäsittelyprosessien viivästymistä nykyiseen verrattuna. Valtiontalouden haastavassa tilanteessa pidämme suurena riskinä, että jo nyt ylikuormitetuista ympäristöhallinnon resursseista tullaan leikkaamaan, mikä entisestään hidastaa lupakäsittelyä ja heikentää päätösten laatua. Päätösten laadullinen heikentyminen lisäisi päätöksistä tehtäviä valituksia, ruuhkauttaisi tuomioistuimia ja hidastaisi hankkeiden toteutumista. On myös todennäköistä, että aikataulun kiristyminen ja lupapäätösten laadullinen heikentyminen johtaisivat nykyistä useammin valitusten hyväksymiseen. Riskien minimoimiseksi uudistuksen yhteydessä on kasvatettava ympäristöviranomaisten resursseja vähintään riittävän siirtymäkauden ajaksi.

Muutosten myötä hankkeista tulee monimutkaisempia ja erityisesti ulkopuolisille osallisille haastavampia ymmärtää ja vaikeampia sisäistää. Tämän vuoksi lailla on varmistettava riittävän pitkät lausuntoaajat. Luvituksen valmistumista tietyssä ajassa ei voi myöskään lailla varmistaa tavoiteaikojen asettamisesta huolimatta. Aikataulu riippuu keskeisesti viranomaisresursseista, ja lupaviraston riittävän laajasta asiaosaamisesta.

Arkiomaa Aki
BirdLife Suomi ry